

Rikollisuuden ja terrorismin yhteys Suomessa ja Baltian maissa

- Tämän raportin tavoitteena on esittää yleiskatsaus rikollisuuden ja terrorismin yhteyksistä Suomessa ja Baltian maissa (Viro, Latvia ja Liettua), korostaa mahdollisia riskejä ja antaa suosituksia tällaisten riskien lieventämiseksi.
 - Raportti on osa Euroopan laajuista katsausta, jossa laaditaan vastaavat raportit kaikille Euroopan unionin 28 jäsenmaalle. Tavoitteena on saada kokonaisvaltaisempi ymmärrys rikollisuuden ja terrorismin uhista ja edistää uusia ja innovatiivisia keinoja niiden torjumiseen.
 - Vaikka Virossa, Latviassa ja Liettuaassa on aktiivisia järjestäytyneen rikollisuuden ryhmiä, terrorismia ei ole juuri lainkaan. Tämä tarkoittaa, että Baltian maissa ei tällä hetkellä ole suoria yhteyksiä rikollisuuden ja terrorismin välillä.
 - Suomessa tilanne on monimutkaisempi, koska maassa on pieni mutta suhteellisen aktiivinen jihadistisympäristö, joka on tuottanut potentiaalisia ja todellisia ongelmia, jotka ovat samankaltaisia kuin muissa Euroopan maissa. Tämä pätee etenkin vankiloihin, joiden tarkkailua suosittelemme.
 - Suosittelemme toimiin ryhtymistä terrorismin rahoituksen, tietojen jakamisen ja laittoman kaupan alueilla sekä yhteistyötä turvallisuusvirastojen välillä ja valtion sekä kansalaisjärjestöjen välillä.
-

1 Johdanto

Maantieteellisen sijaintinsa vuoksi Suomi ja Baltian maat katsotaan usein Euroopan reuna-alueiksi. Suomi ja erityisesti Baltian maat Viro, Latvia ja Liettua ovat kuitenkin käyneet läpi merkittäviä sosiaalisia muutoksia viimeisten kolmenkymmenen vuosikymmenen aikana, ja maihin on syytä kohdistaa niiden ansaitsema huomio. Vaikka suurin osa näistä muutoksista on ollut myönteisiä, ne ovat voineet myös mahdollistaa rikollisten ja terroristien ilmaantumisen ja vakiintumisen. Näiden toimijoiden aktiviteetit ovat tämän raportin aiheena.

Raportin tavoitteena on esittää yleiskatsaus Suomen ja Baltian maiden rikollisuudesta ja terrorismista sekä näiden välisistä mahdollisista yhteyksistä. Tavoitteenamme on korostaa mahdollisia riskejä ja antaa suosituksia tällaisten riskien lieventämiseksi. Raportti on osa Euroopan laajuista katsausta, jossa laaditaan vastaavat raportit kaikille Euroopan unionin 28 jäsenmaalle. Tavoitteena on saada kokonaisvaltaisempi ymmärrys rikollisuuden ja terrorismin uhista ja edistää uusia ja innovatiivisia keinoja niiden torjumiseen.

Raportin empiirisenä perustana ovat avoimet lähteet, mukaan lukien asiaankuuluvat valtioiden ja valtioiden väliset raportit, akateeminen tutkimus, oikeusasiakirjat ja sanomalehtiartikkelit. Tutkimus tehtiin vuoden 2018 kesä-heinäkuussa, ja sen suoritti latvialaisista, liettualaisista, suomalaisista ja brittiläisistä tutkijoista koostuva ryhmä.¹

Vaikka Suomessa ja Baltian maissa on aktiivisia järjestäytyneen rikollisuuden ryhmiä, terrorismia ei ole juuri lainkaan. Tämä tarkoittaa, että suoria yhteyksiä rikollisuuden ja terrorismin välillä ei ole. Uskomme kuitenkin, että valtion ja muiden toimijoiden on syytä olla varuillaan ja seurata tilanteen kehittymistä, jotta tällaisia yhteyksiä ei pääse syntymään tulevaisuudessa.

Suosittelimme toimiin ryhtymistä tarkkailun, terrorismin rahoituksen, laittoman kaupan ja tietojen jakamisen alueilla sekä yhteistyötä turvallisuusvirastojen välillä ja valtion sekä kansalaisjärjestöjen välillä.

Raportti alkaa järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin yleiskatsauksilla Suomessa ja Baltian maissa ja tutkii tämän jälkeen mahdollisia yhteyksiä terrorismin ja rikollisuuden välillä. Raportin lopussa annetaan suosituksia päättäjille ja rikollisuuden ja terrorismin torjuntaan osallistuville.

1 Raportin ovat laatineet Peter R. Neumann, Juha Saarinen ja Rajan Basra. Kiitämme Ruta Valaityteä ja Tomass Pildegovičsia tutkimusavusta. Olemme myös kiitollisia kaikille haastatteluille, niin nimellä kuin nimettömänä esiintyvillä.

Ruutu 1: Mitä rikollisuuden ja terrorismin yhteys tarkoittaa?

Rikollisuuden ja terrorismin yhteyden käsite syntyi 1990-luvun alussa Neuvostoliiton hajoamisen ja globalisaation nousun myötä. Muuttuvassa geopoliittisessa tilanteessa ja tietoyhteiskunnan syntyessä analyytikot huomasivat, että terroristi- ja kapinallisryhmät alkoivat enenevässä määrin käyttää rikollisia toimintatapoja tavoitteidensa saavuttamiseen.

Tutkivat ovat sittemmin tunnistaneet *kolme rikollisuuden ja terrorismin yhteystyyppiä: institutionaalinen, organisatorinen ja sosiaalinen.*

Institutionaalinen

Eräs tutkimuksen edelläkävijä on Tamara Makarenko.² Hän määritteli kolme institutionaalista yhteyttä rikollis- ja terroristiryhmien välillä ”rikollisuuden ja terrorismin jatkumossaan”:

- Jatkumon yhdessä päässä rikollis- ja terroristiryhmät tekevät *yhteistyötä* joko rajallisissa, transaktiopohjaisissa liittoumissa tai kehittyneemmissä koalitioissa.
- Lähellä keskikohtaa on *konvergenssi*, jota tapahtuu ryhmien ottaessa käyttöön toiselle osapuolelle kuuluvia taitoja, minkä tuloksena on ”sekamuotoisia rikollis-terroristiryhmiä”.
- Jatkumon toisessa päässä on *muutos*, jonka seurauksena ryhmä on muuntunut täysimuotoisesti toiseksi ryhmäksi sen vaikuttimien muututtua.

Merkittävimpiä esimerkkejä ovat Taliban-liike, joka on ajoittain rahoittanut toimintaansa Afganistanin heroiiniutuotannolla, Kolumbian FARC, joka on sekaantunut maan huumeteollisuuteen, ja Irlannin tasavaltalaisarmeijan IRA:n bensiniin ja väärennettyjen tuotteiden salakuljetus.

Organisatorinen

Makarenkon kanssa samaan aikaan kirjoittanut Letizia Paoli keskittyi nuorisojengien ja terroristiryhmien rakenteellisiin ja organisatorisiin samankaltaisuuksiin. Hän luokitteli nämä ”klaanimaisiksi” organisaatioiksi:³

- Ne osallistuvat laittomaan toimintaan, mukaan lukien väkivaltaisuuksiin.

jatkuu...

2 Tamara Makarenko, "The Crime-Terror Continuum: Tracing the Interplay between Transnational Organised Crime and Terrorism", *Global Crime*, Vol 6, No 1, 2004, sivut 129–145.
3 Letizia Paoli, "The Paradoxes of Organized Crime", *Crime, Law, and Social Change*, Vol 37, No 1, 2002, sivut 51–97.

- Ne edellyttävät jäseniltään ”ehdotonta sitoutumista”.
- Ne tarjoavat *emotionaalisia etuja*, kuten statusta, ”veljeyttä”, identiteettiä ja johonkin kuulumista.

Paolin mielestä selkeiden rajaviivojen vetäminen toimijoiden välille niiden julkilausuttujen tavoitteiden (rikollisten tai poliittisten) perusteella voi olla harhaanjohtavaa, koska rajalinjat voivat olla epäselviä ja ”tavoitteet voivat muuttua”.

Esimerkkinä hän mainitsi Yhdysvaltojen valkoista ylivaltaa tavoittelevat jengit, jotka hankkivat jäsenensä ideologisten periaatteiden perusteella ja joilla on poliittinen ohjelma, mutta jotka ovat sekaantuneet vahvasti ”tavalliseen” rikollisuuteen.

Sosiaalinen

Hiljattain ilmestyneessä tutkimuksessa Euroopan jihadistivärväyksestä Rajan Basra ja Peter R. Neumann korostivat rikollisten ja terroristien konvergenssia sosiaalisten verkostojen, ympäristöjen ja elämänpiirien alueilla ryhmien ja organisaatioiden sijaan.⁴ Muodollisen yhteistyön tai muutoksen sijaan tutkijat havaitsivat, että rikollis- ja terroristijärjestöt rekrytoivat sosiologisesti samankaltaisista ihmisryhmistä, jolloin syntyy (usein tahattomia) synergioita ja päällekkäisyyksiä.

Tämä ”uusi” rikollisuuden ja terrorismin yhteys sisältää neljä näkökohtaa:

- Se vaikuttaa *radikalisoinnin* prosesseihin, koska terrorismiin osallistuminen voi tarjota mahdollisuuden lunastukseen ja oikeuttaa rikollisuuden.
- Se korostaa *vankiloiden roolia* radikalisoinnissa sekä rikollisten ja terroristien välisessä verkostoitumisessa.
- Se korostaa sellaisten *taitojen ja kokemusten kehittymistä*, joista voi olla hyötyä terroristeille, etenkin pääsy aseisiin ja väärennettyihin asiakirjoihin sekä väkivallan tuntemus.
- Se helpottaa terrorismin *rahoitusta* etenkin pikkurikollisuuden kautta.

Lähestymistavan ja perspektiivin eroista huolimatta *kolme yhteystyyppiä – institutionaalinen, organisatorinen ja sosiaalinen* – eivät sulje toisiaan pois. Yhdessä ne tarjoavat rikollisuuden ja terrorismin välistä yhteyttä koskevan projektin analyyttiset puitteet.

⁴ Rajan Basra ja Peter R. Neumann, ”Criminal Pasts, Terrorist Futures: European Jihadists and the New Crime-Terror Nexus”, *Perspectives on Terrorism*, Vol 10, No 6, 2016, sivut 25–40.

2 Järjestäytynyt rikollisuus

Suomea ihaillaan maailmanlaajuisesti sen korkean inhimillisen kehityksen ansiosta. Myös Baltian maista on tullut menestyneitä yhteiskuntia, jotka ovat päässeet yli niiden autoritaarisesta menneisyydestä. Viimeisten vuosikymmenten aikana tapahtuneet muutokset ovat kuitenkin voineet myös mahdollistaa järjestäytyneiden rikollisryhmien vakiintumiseen.⁵

Tässä osiossa on yleiskatsaus Suomen ja Baltian maiden järjestäytyneestä rikollisuudesta, siihen kuuluvista ryhmistä, niiden toiminnasta ja toiminta-alueista.

Ryhmät

Järjestäytynyt rikollisuus ei ole uusi ilmiö Suomessa. Sen juuret voidaan jäljittää rikollisten moottoripyöräkerhojen ("liivijengien") nousuun 1980- ja 1990-lukujen taitteessa. Ne ovat edelleen näkyvin järjestäytyneen rikollisuuden muoto Suomessa.⁶ Tämän jälkeen rikollisryhmät ovat vakiintuneet lähes kaikkiin maan suurimpiin kaupunkeihin, etenkin huumekaupassa.⁷

Itsenäisyyttä seuranneiden vuosien kaaos 1990-luvun alussa johti myös järjestäytyneen rikollisuuden nousuun Baltian maissa. Rikollisryhmät pyrkivät hyödyntämään heikkoja keskus- ja paikallishallinnon instituutioita sekä valtion omaisuuden nopeaa yksityistämistä tarjoamalla "palveluja", joista valtio oli huolehtinut aiemmin.⁸ Jengit alkoivat jakaa alueita, kiristää suojelurahoja yrityksiltä ja harjoittaa salakuljetusta rajojen yli.⁹

Tätä varhaista tilannetta pahensivat Baltian maihin saapuneet Venäjällä toimivat järjestäytyneet rikollisryhmät, jotka halusivat vakiinnuttaa toimintansa Baltian maissa ja Itä-Euroopassa.¹⁰ Venäläiset ja tšetšenalaiset ryhmät taistelivat Baltian maiden alamaailman herruudesta, sillä ne kokivat

5 Suomessa järjestäytynyt rikollisuus määritellään vähintään kolmen henkilön ryhmäksi, joka tekee yhteistyötä vakavan rikoksen suorittamista varten. Katso "Järjestäytynyt rikollisuus vaikuttaa laajasti yhteiskuntaan", Sisäministeriö, ilman päivystä, saatavilla osoitteessa: <https://intermin.fi/polliisiasiat/jarjestaytynyt-rikollisuus>. Baltian maissa ei ole yksittäistä järjestäytyneen rikollisuuden määritelmää. Liettuan rikoslain pykälässä 25 tehdään ero "järjestäytyneen ryhmän" (jossa kaksi tai useampi henkilö teettää rikoksen tai rikoksia ja jossa tehtävät ja roolit on jaettu) ja "rikollisen yhteenliittymän" välillä (jossa kolme tai useampi henkilö on "kytköksissä toisiinsa pysyvillä keskinäisillä suhteilla ja roolien ja tehtävien jaolla"). Latvian rikoslain pykälässä 21 määritellään järjestäytynyt ryhmä kahdeksi tai useammaksi henkilöksi, joiden vastuualueet on eroteltu ja jotka osallistuvat vakavaan rikollisuuteen. Viron rikoslain pykälässä 255 on samankaltainen määritelmä kuin Latvian rikoslaisissa.

6 "Järjestäytynyt rikollisuus vaikuttaa laajasti yhteiskuntaan", Sisäministeriö, ilman päivystä

7 Anne Orjala, "KRP: Liivijengeillä yhä vahva jalansija Suomessa – Cannonballin tilanne ei vaikuta", YLE, 19. heinäkuuta 2017.

8 Dina Siegel ja Hans Nelen, "The Mobility of East and Central European Organized Crime: The Cases of Lithuania, Poland, Bulgaria and Romania", Hans Nelen ja Dina Siegel (toimittaneet), *Contemporary Organized Crime: Developments, Challenges and Responses* (Cham: Springer, 2017), sivu 93.

9 Esimerkiksi *Vilniaus-prikaatin* toiminnasta on tietoa seuraavassa: "Vilniaus brigada' tebealsuoja mirtimi", *Respublika*, 13. heinäkuuta 2014.

10 Mark Galeotti, *Crimintern: How the Kremlin uses Russia's Criminal Networks in Europe*, European Council on Foreign Relations, 2017.

sen hallinnan elintärkeäksi lisälaajentumisen kannalta.¹¹ Tulokset olivat usein erittäin väkivaltaisia, kuten Viron vuoden 1994 ”verisen syksyn” aikana, jolloin ryhmien välienselvittelyssä murhattiin noin sata ihmistä.¹²

Monet näistä rikollisryhmistä olivat pahamaineisia 1990-luvulla ja saivat huomiota niin viranomaisilta, medialta kuin suureltakin yleisöltä. Vilniaus-prikaati esimerkiksi murhasi journalisti Vitas Lingysin vuonna 1993 sekä pappina ja taidekeräilijänä tunnetuksi tulleen Ričardas Mikutavičiusin vuonna 1998.¹³ Muut ryhmät, kuten *Tulpiniai*,¹⁴ *Princai* -ryhmä Šiauliaissa,¹⁵ Henrikas ”Henytė” Doktorasin jengi Kaunasissa¹⁶ ja Sigitas Gaidjurgisin ryhmä Klaipedan satamakaupungissa,¹⁷ ansaitsivat myös väkivaltaisen maineen.

2000-luvun puolivälissä ryhmät muuttivat toimintaansa ja lopettivat julkisen väkivallan siirtyen huomaamattomampiin toimintatapoihin. Liettuan poliisi havaitsi, että ryhmien liiketoimintamalleista, rakenteista ja operaatioista oli tulossa yritysmäisempiä ja ammattimaisempia.¹⁸

Arvioita rikollisryhmien ja niissä toimivien henkilöiden määrästä on vaikea saada. Niiden lukumäärästä Latviassa ja Liettuassa ei ole tietoa.

Liettuassa viranomaiset raportoivat vuonna 2009, että maassa oli 18 aktiivista järjestäytyneitä rikollisryhmää, joihin kuului noin 600 henkilöä¹⁹. Vuonna 2016 poliisipäällikkö Linas Parnavas ilmoitti, että maassa toimi ”usean tusinan” verran ryhmiä ja että lukumäärä on pysynyt ”vakaana”.²⁰

Suomessa Keskusrikospoliisi arvioi, että aktiivisena on 80–90 ryhmää, joissa on noin tuhat jäsentä.²¹ Ryhmien kahden viime vuosikymmenen aikana tapahtunut kasvu on merkittävää: vuonna 2000 maassa oli vain muutama organisaatio ja useita ryhmiä, jotka liittyivät järjestäytyneeseen rikollisuuteen, ja ne olivat keskittyneet lähinnä etelään ja etenkin pääkaupunkiseudulle.²²

Näkyvimpiä suomalaisia rikollisryhmiä ovat rikolliset moottoripyöräkerhot (MC:t), kuten *Bandidos MC*, *Cannonball MC*, *United Brotherhood* ja *Hell's Angels MC*. Tuloksena on rikollistilanne, joka on koostumukseltaan ”vahvasti kotimainen”.²³ Hell's Angels- ja United Brotherhood -järjestöillä on molemmilla yli sata jäsentä ja monta aktiivista paikallisosastoa ympäri maata. Bandidos- ja Cannonball-järjestöillä on yli 200 jäsentä (tosin useita Cannonballin paikallisosastoja sulkeutui vuonna 2017 organisaation hajottua²⁴) ja paikallisosastoja ja toimintaa eri puolilla Suomea. Bandidos ja Cannonball ovat myös laajentuneet Viroon.²⁵

11 Ibid, sivu 2.

12 Ibid.

13 ”10 įtakingiausių kriminalinio pasaulio atstovų”, *Veidas*, 7. joulukuuta 2015.

14 Ibid.; ”Tulpiniai’ tebuvo pažįstamų ’angelų’ gauja”, *Respublika*, 13. helmikuuta 2008; ”Tulpių gatvės berniukai”, *Lietuvos žinios*, 13. heinäkuuta 2011.

15 ”Šiaulių Princų pasaka, aptaškyta krauju”, *TV3*, 6. elokuuta 2011.

16 ”Naujoji Kauno mafijos karta: žiaurūs, godūs ir negyvi”, *15min*, 16. joulukuuta 2011.

17 ”Gaidjurginių’ auka tapo ir vadeivos bičiulis su drauge”, *Vakarų ekspresas*, 4. marraskuuta 2004.

18 ”Gaujos Lietuvoje: kas su jomis yra susidūręs”, *Spinter Research*, 24. lokakuuta 2013.

19 ”Lietuvos nusikaltėliai Europoje garsėja savo universalumu, lankstumu ir ryšiais”, *Veidas*, 6. lokakuuta 2010.

20 ”Linas Parnavas: Lietuvoje veikia keliasdešimt organizuotų nusikalstamų grupuočių”, *15min*, 28. joulukuuta 2016.

21 ”Järjestäytynyt rikollisuus vaikuttaa laajasti yhteiskuntaan”, Sisäministeriö, ilman päiväästä.

22 ”KRP: Ulkomaalainen järjestäytynyt rikollisuus hermostuttaa suomalaisengejää”, *MTV*, 24. tammikuuta 2018.

23 Transcrime, *From Illegal Markets to Legitimate Businesses: The Portfolio of Organised Crime in Europe*, Università degli Studi di Trento, 2015, sivu 96.

24 ”SK: Cannonball lopettanut toimintansa kahta osastoa lukuunottamatta – tunnuksat poistettiin klubitalolta Ulvilasta”, *Aamulehti*, 19. heinäkuuta 2017.

25 ”Näin liivijengit toimivat eri puolilla Suomea”, *YLE*, 7. joulukuuta 2018.

Toiminta ja alueet

Rikollisryhmillä on monenlaista toimintaa, kuten huumekauppa, prostituutio, kiristys ja koronkiskonta. Nämä ovat olleet perinteisesti etenkin moottoripyöräjengien tärkeä tulojen lähde.²⁶ Keskusrikospoliisin mukaan ryhmät ovat enenevässä määrin osallistumassa lailliseen liiketoimintaan: etenkin rakennus-, siivous-, kuljetus- ja ravintola-aloilla.²⁷ Rikollisryhmät voivat luoda uusia yrityksiä tai käyttää hyväkseen ja kiristää jo olemassa olevia laillisia yrityksiä. Tavoitteena ovat taloudelliset rikokset, kuten veropetos, kirjanpito- ja rahanpesu.²⁸

Huumeista heroiinin markkinoiden uskotaan olevan suurimmat Suomessa. Tätä seuraavat ekstaasi, amfetamiinit, kannabis ja kokaiini.²⁹ Näitä huumeita maahantuoville verkostoilla on yhteyksiä Baltian maihin.³⁰

Rikollisryhmät ovat siirtyneet uusille markkinoille. Suomessa järjestäytyneet rikolliset ovat hyödyntäneet Internetiä muun muassa seuraavien rikoksetapoihin: ”kiristyshaittaohjelmat, kalasteluhuijaukset, petosrikokset, rahanpesu ja lasten seksuaalinen hyväksikäyttö”.³¹ Samaan aikaan näiden ryhmien osallisuus puolilaillisissa yrityksissä on kasvanut monilla sektoreilla,³² ja ne ”pyrkivät ulottamaan vaikutusvaltaansa myös yhteiskunnan rakenteisiin ja päätöksentekojärjestelmään” sisäministeriön mukaan.³³

Tällä hetkellä suurimmilla moottoripyöräjengeillä on paikallisosastoja tai jonkinlaista toimintaa lähes kaikissa Suomen suurissa kaupungeissa. Useilla pienemmillä jengeillä ja rikollisryhmillä on paikallisempaa ja alueellisempaa vaikutusta ympäri maata. Laajempi järjestäytynyt rikollisuus Suomessa on kasvavissa määrin kansainvälistä, ja vakiintuneemmat ryhmät tekevät yhteistyötä ulkomaisten, etenkin Venäjällä ja Baltian maissa sijaitsevien, kumppanien kanssa.

Suomeen on hiljattain saapunut kansainvälisempiä rikollisryhmiä.³⁴ Vuonna 1990 Alankomaissa perustettu *Satudarah*-moottoripyöräkerho perusti raporttien mukaan alkuvuonna 2017 Suomeen 10–15 jäsenen paikallisosaston moottoripyöräkerhon ruotsalaisen paikallisosaston tuella.³⁵ Kerhon raportoidaan olevan aktiivinen Helsingissä ja lähiympäristössä, ja monet sen jäsenistä on jo tuomittu rikoksista.³⁶

26 Järjestäytynyt rikollisuus painottuu yhä vahvemmin talousrikoksiin,” Etelä-Suomen Sanomat, 8. lokakuuta 2017.

27 ”Police: Biker Gangs infiltrating business world,” YLE, 3. huhtikuuta 2013.

28 ”Järjestäytynyt rikollisuus vaikuttaa laajasti yhteiskuntaan”, Sisäministeriö, ilman päivystä

29 Transcrime, *From Illegal Markets to Legitimate Businesses: The Portfolio of Organised Crime in Europe*, Università degli Studi di Trento, 2015, sivu 35.

30 *Country Drug Report 2017 – Finland*, European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA), 2017, sivu 16.

31 ”Järjestäytynyt rikollisuus vaikuttaa laajasti yhteiskuntaan”, Sisäministeriö, ilman päivystä

32 Ibid.

33 Ibid.

34 Anne Orjala, ”KRP: Liivijengeillä yhä vahva jalansija Suomessa – Cannonballin tilanne ei vaikuta”, YLE, 19. heinäkuuta 2017.

35 ”Kansainvälinen liivijengi tuli nyt Suomeen- kerho sai tunnukset”, *Savon Sanomat*, 29. tammikuuta 2017.

36 ”Analyysi: Suomen uusin jengi törmäsi poliisiin -se saattaa lopettaa osaston kokonaan”, *Savon Sanomat*, 20. marraskuuta 2017.

Huumeiden *maahantuonnin* lisäksi on vain rajallisesti todisteita maiden sisäisestä huumeiden *tuotannosta* alueella. Lapinas-jengi valmistaa amfetamiineja Vilnan Žvėrynasissa³⁷ sekä Liettuassa.³⁸ Uusien psykoaktiivisten aineiden (NPS) saatavuus on kasvava markkina-alue Suomessa, jossa poliisi on takavarikoinut tilapäisiä tuotantolaitoksia.³⁹ Yleisesti ottaen maat ovat kuitenkin huumeiden läpivienti- tai kohdemaita.

Baltian maat ovat tärkeitä läpivientimaita järjestäytyneille rikollisverkostoille. Alueen pääsatamat – Klaipėda Liettuassa, Riika ja Ventspils Latviassa ja Tallinna Virossa, ovat merkittäviä solmukohtia kansainvälisille verkostoille, ja ne tarjoavat kauttakulkureitin muualle Eurooppaan. Maaraja Venäjän ja Valko-Venäjän kanssa on merkittävä haaste, ja se on jopa saanut Latvian aloittamaan muurin rakennuksen Latvian ja Venäjän rajalle.⁴⁰

Yhteenvetona Suomessa ja Baltian maissa on esiintynyt monenlaista järjestäytyneen rikollisuuden toimintaa, mutta tämän toiminnan ja terrorismin yhteydet ovat rajalliset, kuten seuraavassa osiossa todetaan.

37 "Lapino grupuotės galas - paskutinė byla teisme", *Diena*, 8. elokuuta 2011.

38 "Lietuvos nusikaltėliai Europoje garsėja savo universalumu, lankstumu ir ryšiais", *Veidas*, 6. lokakuuta 2010; "Policijos departamentas: Lietuvoje išaugo neteisėta narkotikų apyvarta", *Vakarų ekspresas*, 7. toukokuuta 2009.

39 *Country Drug Report 2017 – Finland*, European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA), 2017, sivu 16.

40 "Robežsardze vēlas vēl 100 kilometrus žoga uz Latvijas - Krievijas robežas", LSM, 14. maaliskuuta 2018.

3 Terrorismi

Eurooppaa on viime vuosina kohdannut useita jihadistisia terroristi-iskuja (aina koordinoituista pommi-iskuista ajoneuvoilla tehtyihin iskuihin ja puukotuksiin), jotka ovat tappaneet satoja ja vahingoittaneet tämän lisäksi monia. Toisin kuin järjestäytyntä rikollisuutta Suomessa ja Baltian maissa on historiallisesti ollut vain vähän terrorismia.⁴¹

Suomessa on nähty ääriliikkeiden (etenkin jihadistien mutta myös äärioikeiston) toiminnan äkillistä kasvua, joka on johtanut ääriliikkeiden rikosten ja väkivallan kasvuun.⁴² Esimerkiksi vuoden 2015 jälkimmäisellä puoliskolla ja vuoden 2016 alussa nähtiin useita tuhopolttojen ja palopommi-iskujen yrityksiä, joiden kohteena olivat pakolaiskeskukset.⁴³ Suomessa tapahtui maan ensimmäinen – ja tähän mennessä ainoa – jihadistisi-isku elokuussa 2017, kun Abderrahman Bouanane puukotti kaksi ihmistä kuoliaaksi ja haavoitti kahdeksaa muuta Turussa.⁴⁴

Baltian maissa on vain hyvin vähän terroristista toimintaa. Latviassa ja Liettuassa ei ole viime vuosina ollut iskuja, eikä näissä maissa ole ollut huomattavaa jihadistitoimintaa.⁴⁵ Virossa tehtiin tuhopolttoisku pakolaiskeskukseen syyskuussa 2015, mutta iskun tekijästä ei ole tietoa.

Jihadismi

Suomi on ollut pitkään suhteellista syrjäseutua laajemmassa eurooppalaisessa jihadistitympäristössä. Ennen vuotta 2012 ja Syyrian sisällissodan alkua maassa oli suhteellisen vaitonainen jihadistitympäristö, ja vain harvat Suomen kansalaiset olivat matkustaneet ulkomaille jihadistiryhmiin liittymistä, sotilaallisen koulutuksen saamista ja aseellisiin konflikteihin osallistumasta varten.

Tämän jälkeen jihadismi Suomessa on kehittynyt merkittävästi.⁴⁶ Maassa on tapahtunut ennennäkemätön vierastaistelijoiden mobilisointi Syyriaan ja Irakiin (katso alla) sekä kotimaisen radikalisoitumisen ja

41 Määrittelemme terrorismin poliittisesti motivoituneen väkivallan symbolisiksi teoiksi. Katso Peter R. Neumann ja M.L.R. Smith, *The Strategy of Terrorism* (London: Routledge, 2008), sivu 8.

42 Suomalaisessa julkisessa keskustelussa käytetään harvoin sanaa "terrorismi". Lisätietoja: Leena Malkki ja Daniel Sallamaa, "To Call or Not to Call It Terrorism: Public Debate on Ideologically-motivated Acts of Violence in Finland, 1991–2015", *Terrorism and Political Violence*, ennakkoverkkojulkaisu, <https://doi.org/10.1080/09546553.2018.1447191>.

43 Yksin vuonna 2015 oli 15 tunnettua tapausta. *Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus 1/2016*, Sisäministeriön julkaisu, 2016, sivu 14.

44 "Finland's first terror attack: Life Sentence for Turku stabber", YLE, 15. kesäkuuta 2018.

45 Latvian ainoa terroristi-isku tapahtui vuonna 2000, kun kaksi räjähdystä *Universālveikals Centrs* -ostoskeskuksessa vaati yhden kuolonuhrin. Kukaan ei ottanut vastuuta hyökkäyksestä. Lisätietoja: "15 gadi kopš sprādziena 'Universālveikalā Centrs': Dūmi, apjukums un pamatīga izmeklēšana", LSM, 18. elokuuta 2015.

46 *Suojelupoliisin vuosikirja 2016*, Suojelupoliisi, 29. maaliskuuta 2017.

jihadistitoiminnan kasvu. Tammikuussa 2018 *Suojelupoliisi* (Supo) ilmoitti, että sen terrorisminvastaiset virkailijat valvovat 370:tä henkilöä.⁴⁷ Kyseessä on 80 prosentin kasvu vuodesta 2012.⁴⁸

Baltian maissa jihadismia ei ole juuri lainkaan. Yhtäkään iskua ei ole tehty, ja kotimaisesta radikalisoitumisesta on vain muutama esimerkki.⁴⁹ Latvian turvallispoliisi on kuitenkin tunnistanut useita maan asukkaita, joiden radikalisoituminen on mahdollista.⁵⁰

Iskuja, juonia ja pidätyksiä

Suomeen on tähän asti kohdistunut vain yksi jihadistisiisku, joka tapahtui Turussa 18. elokuuta 2017. Marokon kansalainen Abderrahman Bouanane, jonka turvapaikkahakemus oltiin hylätty Suomessa, puukotti kaksi ihmistä hengiltä ja haavoitti kahdeksaa muuta, ennen kuin poliisi ampui häntä ja vangitsi hänet.⁵¹ Vaikka ISIS ei ole vielä ottanut vastuuta iskusta sen virallisissa propagandakanavissa (Bouananen suureksi harmiksi), ryhmä oli iskun innoittajana.⁵²

Vaikka viranomaiset ovat olleet haluttomia kertomaan muista mahdollisista juonista, poliisi on pysäyttänyt epäillyn jihadistitoiminnan jo aikaisessa vaiheessa, varsinkin loppuvuodesta 2015 lähtien.⁵³ Terrorismiin liittyvien pidätysten määrä Suomessa on ollut erittäin alhainen, vaikka viime vuosina on ollut joitain merkittäviä tapauksia:

- *Joulukuu 2014*: Suomen ensimmäisessä terrorismiin liittyvässä oikeudenkäynnissä neljää somalialaista vastaajaa syytettiin jihadistiryhmä al-Shabaabin rahoittamisesta.⁵⁴ Yksi epäillyistä oli lähettänyt yhteensä 2 500 dollaria ryhmälle. Heidät todettiin alun perin syyllisiksi, mutta tuomiosta valitettiin ja se kumottiin vuonna 2016, sillä Suomen laki edellytti selviä todisteita siitä, että varat oli tarkoitettu Al-Shabaabin terroristitoimintaan muiden tarkoitusten sijaan.⁵⁵
- *Joulukuu 2014*: Irakin kurdi Awat Hamasalih, jolla on Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisuus, karkotettiin Yhdistyneeseen kuningaskuntaan Suomesta, koska hänen katsottiin olevan uhka kansalliselle turvallisuudelle.⁵⁶ Hänet tuomittiin kesäkuussa 2017 ISISin jäsenyydestä kuuden vuoden vankeustuomioon Yhdistyneessä kuningaskunnassa.⁵⁷

47 Supo käyttää tällaisista henkilöistä termiä "kohdehenkilöt", joilla saattaa olla yhteyksiä terroristijärjestöihin ja joiden harjoittamaa toimintaa "voi olla esimerkiksi osallistuminen terroristiseen toimintaan, kouluttautuminen tai kouluttaminen, propagandan tuottaminen tai levittäminen, rahoittaminen, värväys tai terroristijärjestön tukeminen"; *Suojelupoliisin vuosikirja 2017*, Suojelupoliisi, 21. maaliskuuta 2018; Christian Jokinen, "Terrorist intent": How Finland's Justice System Struggles to Tackle Terrorism Offenders", *Jamestown Foundation Terrorism Monitor*, Vol 16, Issue 14, 2018.

48 Ibid.

49 Liettuassa Eglė Kusaitėn saama tuomio on maan historian merkittävin ja kiistanalaisin tapaus.

50 *Publiskais pārskats par Drošības policijas darbību 2017.gadā*, Drošības policija, 2018; katso myös *National Security Conception of the Republic of Latvia (2015 -)*, Saeima, 2015.

51 Bouananen henkilöiläisyys annettiin aluksi mediassa virheellisesti Abderrahman Meckah, joka oli valehenkilöllisyys, jonka hän otti käyttöön saapuessaan Suomeen vuonna 2016; "Puukotukset Turussa 18.8.2017", *Onnettomuustutkintakeskus*, 14. kesäkuuta 2018, sivut 66–67.

52 "Finland's first terror attack: Life Sentence for Turku stabber," *YLE*, 15. kesäkuuta 2018.

53 Ei ole varmaa, kuinka moni näistä tapauksista, jos yksikään, on yhteydessä jihadismiin; "KRP: TempPELLIAUKION UHKAA VASTAAVIA TILANTEITA ON OLLUT AIEMMINKIN", *MTV*, 20. kesäkuuta 2017.

54 "Hovioikeus hylkäsi syytteet Suomen ensimmäisessä terrorismijutussa", *YLE*, 23. maaliskuuta 2016.

55 "Hovioikeus hylkäsi syytteet Suomen ensimmäisessä terrorismijutussa", *YLE*, 23. maaliskuuta 2016.

56 Anu Nousiainen, "Suomi karkotti Turussa asuneen ääri-islamistin Britanniaan – Vakava uhka yleiselle turvallisuudelle", *Helsingin Sanomat*, 15. tammikuuta 2015.

57 "Birmingham man convicted of Islamic State membership", *BBC News*, 16. kesäkuuta 2017.

- *Joulukuu 2015*: Poliisi pidätti irakilaiset kaksosveljet Forssassa. Heitä syytettiin osallistumisesta Camp Speicherin verilöylyyn Irakissa kesäkuussa 2014, jolloin ISIS surmasi ainakin 1 566 Irakin ilmavoimien kadettia.⁵⁸ Kaksikko todettiin syyttömiksi kesäkuussa 2017.⁵⁹
- *Elokuu 2017*: Abderrahman Bouanane surmasi kaksi henkilöä ja vahingoitti kahdeksaa muuta puukko-ohjauksessa Turussa. Bouanane pidätettiin, ja hänet tuomittiin iskusta elinkautiseen vankeusrangaistukseen kesäkuussa 2018. Vaikka puolustus valittaa tuomiosta, tapaus oli ensimmäisen onnistunut terrorismiin liittyvistä rikoksista tehty syyte Suomessa.⁶⁰
- *Lokakuu 2017*: Suomessa asuva ISISin tukija tuomittiin kiihottamisesta kansanryhmää vastaan, vaikka syytettä ei nostettu terrorismilainsäädännön nojalla.⁶¹
- *Marraskuu 2017*: Suomen viranomaiset syyttivät kolmea miestä terroristirikoksista, jotka liittyvät suunnitelmaan liittyä Katibat al-Muhajireen -ryhmään Syyriassa vuonna 2013.⁶² Syyttäjien mukaan miehet olivat rahoittaneet matkansa rikollisesti: solu perusti yrityksiä, joiden avulla he suorittivat ALV-petoksia.⁶³ Oikeus hylkäsi terrorismiin liittyvät syytteet, mutta kaksi miehistä todettiin syyllisiksi talousrikoksista.⁶⁴
- *Marraskuu 2017*: Mārtiņš Grīnbergs, 20-vuotias käännynnäinen Latviasta, sai kymmenen vuoden ja kolmen kuukauden tuomion osallistumisesta Syyrian sisällissotaan ja terroristijärjestöön liittymisestä. Grīnbergs oli matkustanut ISISin valtaamalle alueelle syyskuussa 2014 toisen latvialaisen kanssa. Turkkilaiset viranomaiset pidättivät hänet vuoden 2016 keskivaiheilla ja karkottivat hänet Latviaan. Tuomiosta valitetaan.⁶⁵

Jihadismi Suomessa on muuttunut ammattimaisemmaksi ja organisoidummaksi, ja kytkökset ulkomaisiin ääriympäristöihin ja -liikkeisiin ovat lisääntyneet.⁶⁶ Supo on ilmoittanut, että yhä suurempi osa jihadisteista on ”osallistunut aseelliseen konfliktiin, ilmaissut halua osallistua aseelliseen toimintaan tai vastaanottanut terroristista koulutusta”.⁶⁷

Vaikka maassa ei ole syntynyt ”Sharia4”-tyyppistä organisaatiota,⁶⁸ kuten Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Belgiassa ja Alankomaissa, vuodesta 2015 lähtien on muodostunut tuntematon määrä ekstremistiverkostoja.⁶⁹

58 ”Kaikki syytteet kaatuivat Pirkanmaan käräjäoikeudessa: Terrorimurhasta syytetyt irakilaiskaksoset syyttömiä”, *YLE*, 24. toukokuuta 2017.

59 Ibid.

60 Christian Jokinen, ”‘Terrorist intent’: How Finland’s Justice System Struggles to Tackle Terrorism Offenders”, *Jamestown Foundation Terrorism Monitor*, Vol 16, Issue 14, 2018.

61 Hän sai 45 vuorokauden ehdollisen vankeusrangaistuksen; ”Isisiä tukenut suomalainen 45 päivän ehdolliseen vankeuteen – houkutteli terroritekoihin ja solvasi shiioja”, *Helsingin Sanomat*, 6. lokakuuta 2017.

62 ”Käräjäoikeus hylkäsi kaikki syytteet suomalaismiesten terrorismirikoksista – tuomio tuli talousrikoksista”, *YLE*, 24. tammikuuta 2018.

63 ”Syyttäjä: Terrorismirikoksista syytetyt yrittivät liittyä Syyrian hallitusta vastaan taistelemaan ryhmään – hankkivat varusteita talousrikoksilla”, *YLE*, 7. marraskuuta 2017.

64 ”Käräjäoikeus hylkäsi kaikki syytteet suomalaismiesten terrorismirikoksista – tuomio tuli talousrikoksista”, *YLE*, 21. tammikuuta 2018.

65 ”Dalibā Sirījas konfliktā apsūdzētais jaunietis Mārtiņš vainu neatzīst”, *Diena*, 2. helmikuuta 2017; ”Latvian Daesh volunteer gets sentence increased to 10 years”, *LSM*, 16. marraskuuta 2017.

66 Katso esimerkiksi *Supon vuosikirja 2017*.

67 Ibid.

68 Anjem Choudary ilmoitti, että Sharia4Finland perustettiin hänen keväällä 2013 tekemänsä vierailun yhteydessä (vaikkakin häneen mukaansa vain ideana organisaation sijaan), mutta sen aktiivisuudesta tämän jälkeen on vain vähän merkkejä. Laura Halminen, ”Radikaali muslimisaarnaaja esiintyi Helsingissä”, *Helsingin Sanomat*, 28. maaliskuuta 2013.

69 Nämä verkostot pyrkivät lisäämään jihadist-ideologian kannatusta maassa ja radikalisoimaan ja värväämään uusia jäseniä. *Supon vuosikirja 2016*, sivu 21

Tilannetta on lisäksi monimutkaistanut ennennäkemätön määrä turvapaikanhakijoita konfliktialueilta, etenkin Afganistanista, Syyriasta ja Irakista, vuonna 2015.⁷⁰ Suomalaiset viranomaiset ovat arvioineet, että 500:lla näistä on lisääntynyt ”väkivallan riski”.⁷¹ On mahdollista, että useilla henkilöillä on yhteyksiä jihadistiryhmiin kotimaassa, mutta täsmällistä lukua ei tiedetä.

Edellä mainitut kuuluvat keskeisiin kotimaisiin tekijöihin, jotka ovat pakottaneet Supon päivittämään terrorismin uhka-arvion kolmena ajankohtana vuosina 2014–2017. Suomea kohtaava terrorismin uhka on tällä hetkellä nelitasoisella asteikolla ”kohonnut”.⁷²

Vierastaistelijat ja konfliktialueilta palaavat

Yli 6 000 eurooppalaista ”vierastaistelijaa” on liittynyt jihadistiryhmiin Syyriassa ja Irakissa. Yli 80:n aikuisen (joista noin viidesosa on naisia) ja 30:n lapsen tiedetään matkustaneen Syyriaan ja Irakiin Suomesta.⁷³ Maan muslimiväestöön suhteutettuna tämä on yksi suurimmista vierastaistelijoiden henkeä kohti suhteutetusta määrästä maailmassa.⁷⁴

Suomalaiset vierastaistelijat ovat heterogeeninen ryhmä monista erilaisista sosioekonomisista taustoista, ja taistelijoiden motiivit ja toiminta konfliktialueella vaihtelee. Ryhmä koostuu vähintään 19:stä eri etnisyydestä (suomalaiset käännynnäiset mukaan lukien), ja noin 60 prosentilla matkustaneista oli Suomen kansalaisuus.⁷⁵

Useimmat ovat liittyneet ISISiin tai sen pienempiin liittolaisiin.⁷⁶ Supon mukaan jotkin heistä ovat nousseet ”merkittäviin aseisiin” ryhmässä.⁷⁷ Tästä syystä jihadistit etenkin Syyriassa ja Irakissa tuntevat nyt Suomen paremmin, ja Suomi on mainittu ISISin virallisessa propagandassa useaan otteeseen.

Euroopassa tunnetaan kollektiivista huolta sinne palaavista vierastaistelijoista, sillä monet on koulutettu aseiden ja räjähteiden käyttöön, ja he vannovat todennäköisesti edelleen jihadistii-ideologian nimiin. Tähän mennessä yli 20 henkilöä on palannut Suomeen, vaikka useimmat palasivat vuoden 2014 jälkipuoliskoon mennessä.⁷⁸ Lisäksi vähintään 15–25 henkilöä on kuollut konfliktin taisteluissa.⁷⁹

Suomeen palanneista taistelijoista ja näiden muodostamasta mahdollisesta iskujen suunnittelun uhasta on vain vähän tietoa. Jotkin heistä saattavat aktivoitua kotimaisessa jihadistisympäristössä,

70 Suomeen on saapunut keskimäärin 1 500 – 6 000 turvapaikanhakijaa vuodessa 2000-luvulla. Vuonna 2015 Suomeen saapui ennätyselliset 32 476 turvapaikanhakijaa. ”Pakolainen pakenee vainoa kotimaassaan,” Sisäministeriö, saatavilla osoitteessa: <https://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset>.

71 ”Radikaalin islamin uhka Suomessa tutkitaan – ministeriö selvittää myös propagandan määrän”, *Turun Sanomat*, 30. tammikuuta 2018.

72 Uhkatasot ovat matala, kohonnut, korkea ja erittäin korkea. *Supon vuosikirja 2017*, sivu 11.

73 Lisäksi tuntematon määrä lapsia (luultavasti kaksinumeroinen luku) on syntynyt konfliktialueella naisille, joilla on yhteys Suomeen; *Violent Extremism in Finland – situation overview 1/2018*, Sisäministeriö, 1. kesäkuuta 2018.

74 Päivi Happonen, Mikko Leppänen ja Heidi Sullström, ”Supo: Suomesta lähteneitä taistelijoita noussut korkeaan asemaan Isisissä”, *YLE*, 22. marraskuuta 2016.

75 *Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus 2/2015*, Sisäministeriön julkaisu, 2014, sivu 15.

76 *Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus 1/2017*, Sisäministeriön julkaisu, 2017, sivu 19.

77 Happonen, Leppänen ja Sullström, 2016.

78 Yrjö Kokkonen, ”Supo: Syyriasta palannut noin 20 ihmistä Suomeen”, *YLE*, 13. lokakuuta 2014; *Ibid.*

79 *Violent Extremism in Finland – situation overview 1/2018*, Sisäministeriö, 1. kesäkuuta 2018, sivu 25.

ilman iskujen tekemistä, joten huomiota on kiinnitettävä näiden henkilöiden mahdolliseen rekrytointiin, propagandaan ja logistisiin toimiin.

Latvialaiset viranomaiset eivät ole julkaisseet lukuja maan vierastaistelijoista, mutta muutaman sen kansalaisen uskotaan matkustaneen konfliktialueille.⁸⁰ Maan tunnetuin tapaus on Oleg Petrov, Latvian islamilaisen kulttuurikeskuksen entinen puheenjohtaja, joka tuotti latvian- ja venäjänkielisiä propagandavideoita liityttyään ISISiin.⁸¹ Latvian turvallisuuspoliisi on aloittanut neljä rikostutkintaa ”laittomasta osallistumisesta” Syyrian konfliktiin.⁸²

80 "Pair of Latvian Muslims may have Joined ISIS in Syria", *LSM*, 10. kesäkuuta 2015.

81 *Publiskais pārskats par Drošības policijas darbību 2017.gadā*, Drošības policija, 2018.

82 Maan rikoslain pykälän 77.1 perusteella.

4 Orastava rikollisuuden ja terrorismin yhteys Suomessa?

Vaikka järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin välisestä institutionaalaisesta yhteydestä ei ole todisteita Suomessa (ja sellaisen muodostuminen lähitulevaisuudessa on erittäin epätodennäköistä), on kuitenkin olemassa joitain viitteitä muodostumassa olevasta *sosiaalisesta* yhteydestä, jossa rikolliset ja ekstremistiset ympäristöt ovat limittymässä toisiinsa, etenkin Suomen vankiloissa.

Baltian maissa rikollisten ja terroristien välillä ei ole päällekkäisyyksiä. Kun otetaan huomioon terroristiryhmien, -verkostojen ja -henkilöiden vähäinen vaikutus Latviassa, Liettuaassa ja Virossa, rikollisuuden ja terrorismin välisestä yhteydestä ei voi puhua. Toisin kuin muissa Euroopan maissa⁸³ näistä maista peräisin olevilla harvoilla jihadisteilla ei ole tunnettua rikollistaustaa.

Suomen sisäministeriön vuonna 2018 laatiman raportin mukaan terroristisen rikoksen potentiaaliset tekijät voidaan jakaa kahteen ryhmään: 1) voimakkaasti ideologiaan kiinnittyneet henkilöt; ja 2) henkilöt, jotka ovat löyhästi jihadistideologiaan kiinnittyneet, mutta joilla on rikollista taustaa ja joiden kynnys käyttää väkivaltaa on madaltunut.⁸⁴

Tämä toinen, väkivaltainen ryhmä muodostaa merkittävän vähemmistön Suomen jihadisteista. Vuonna 2016 julkaistussa sisäministeriön raportissa todettiin, että vähintään 25:tä prosenttia ”riskihenkilöistä” on aiemmin epäilty väkivaltarikoksista, ja muutamaa kymmentä henkilöä epäillään usean väkivaltarikoksen suorittamisesta.⁸⁵

Jihadistien vähemmistö on myös ollut osallisena ei-väkivaltarikoksissa. Vuonna 2015 noin 20:tä prosenttia Supon kohdehenkilöistä epäiltiin tällaisista rikoksista, mukaan lukien petokset ja väärennökset, ja joitain epäiltiin myös huumeisiin liittyvistä rikoksista.⁸⁶ Ei kuitenkaan tiedetä, kuinka monta jihadistia on osallistunut sekä väkivalta- ja ei-väkivaltarikoksiin.

83 Rajan Basra ja Peter R. Neumann, ”Criminal Pasts, Terrorist Futures: European Jihadists and the New Crime-Terror Nexus”, *Perspectives on Terrorism*, Vol 10, No 6, 2016, sivut 25–40.

84 *Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus 1/2018*, Sisäministeriön julkaisu, 2018, sivu 17.

85 *Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus 1/2016*, Sisäministeriön julkaisu, 2016, sivu 17.

86 *Ibid.*, sivut 17–18.

Nämä tiedot viittaavat rikollisen ja jihadistisen toiminnan päällekkäisyyteen, mutta näiden henkilöiden radikalisoitumisen kehityksestä on vain vähän tietoja. Tämän vuoksi on vaikeaa arvioida, vaikuttiko heidän rikollisuutensa merkittävästi jihadismiin osallistumiseen.

Suomen rikollisympäristön kehityssuuntaukset voivat lisätä rikollisuuden ja terrorismin lähenemisen todennäköisyyttä. Uudet, kansainväliset moottoripyöräjengit, kuten *Outlaws* ja *No Surrender*⁸⁷, sekä ulkomaiset järjestäytyneet rikolliset, kuten albanialaiset, kurdilaiset ja marokkolaiset ryhmät⁸⁸, ovat alkaneet vakiintua samoille alueille (Helsingin ja Turun seuduille) kuin jihadistitkin. Tämä läheisyys lisää luonnollisesti päällekkäisyyksien mahdollisuuksia. On jo olemassa joitain todisteita siitä, että moottoripyöräjengit rekrytoivat nyt Suomeen vuodesta 2015 lähtien saapuneiden etenkin Irakista peräisin olevien pakolaisten ja maahanmuuttajien keskuudesta, mutta tilanteen kehittymistä tulevina vuosina on vaikeaa ennustaa.⁸⁹

87 "Jälleen uusi liivijengi Suomeen? Moottoripyöräkerho No Surrender hakee jalansijaa", *MTV*, 21. maaliskuuta 2018.

88 Taika Dahlbom, Poliisi seurasi albanialaista huumejengiä vuoden – löysi yhdessä takavarikossa yli 20 kiloa kovia huumeita," *Ilta-lehti*, 25. helmikuuta 2017; Annette Blencowe & Emmakaisa Jokiniemi, "Lähes 50 irakilasta järjestettiin Suomeen laittomasti – tuomiot pysyivät ennallaan hovioikeudessa," *YLE*, 31. maaliskuuta 2017; Sanna Pekkonen, "Rikoskomisario: Valtava huumeilasti kertoo amfetamiinin kysynnän kasvusta", *YLE*, 13. lokakuuta 2015.

89 Poliisi huomasi ilmiön: rikollisjengeihin liittyy nyt paljon maahanmuuttajia – Helvetin enkelit vahvistui uudella kerholla", *Ilta-lehti*, 13. helmikuuta 2018.

5 Vankiloiden mahdollinen yhteys

Vankilat ovat luonnollisia paikkoja, joissa vahvempi rikollisuuden ja terrorismin yhteys saattaa kehittyä Suomessa, ja Suomen viranomaiset ovat määrittäneet tämän mahdollisuuden uhkaavaksi turvallisuusongelmaksi.

Rikosseuraamuslaitoksen vuonna 2017 julkaistussa tutkimuksessa tarkasteltiin vankiloissa tapahtuvaa radikalisoitumista ja radikalisoitumisen ja järjestäytyneen rikollisuuden päällekkäisyyksiä suomalaisissa vankiloissa.⁹⁰ Tutkimuksessa havaittiin merkkejä radikalisoitumisesta 84 ekstremistin (tai epäillyn ekstremistin) keskuudessa vuoden mittaisen jakson aikana, ja useimmilla heistä oli yhteyksiä jihadismiin. Lähes puolet (39 vankia) tästä ryhmästä on jo karkotettu tai vapautettu vankilasta.

Raportissa kerrottiin vankien välisestä väkivallasta (jolla epäiltiin olevan uskonnollisia syitä), vankien juhlinnasta terroristi-iskujen jälkeen, käännättämisestä islamin ääritulkintoihin ("salafi-jihadistinen gangsteri-islam") ja terrorismiin yllyttämisestä ja sen ihannoinnista.⁹¹

On todennäköistä, että monet näistä henkilöistä radikalisoituivat vankiloissa, sillä viime vuosina on tullut vain vähän tuomioita henkilöille, joilla *oli jo* jihadistisia ajatuksia. Abderrahman Bouananen vuonna 2018 saama tuomio Turun puukotuksista olikin maan ensimmäinen onnistunut jihadismiin liittyvä syyte. Muut viimeaikaiset tapaukset ovat kariutuneet todisteiden puuttumisen vuoksi ja koska syyttäjä ei ole pystynyt todistamaan terroristista motiivia.⁹²

Lisäksi tutkimuksessa esitettiin, että järjestäytyneiden rikollisten ja ekstremistivankien välillä olisi yhteyksiä ja verkostoitumista. Tutkimuksen yksityiskohtien puute kuitenkin vaikeuttaa näiden verkostojen vahvuuden määrittämistä, ja ei tiedetä, jatkuvatko yhteydet vankilasta vapautumisen jälkeen.

On epäselvää, miten vankiloiden jihadistipopulaatio kehittyy tulevina vuosina. Radikalisoituneet vangit voivat elävöittää suomalaisen jihadistiympäristön vapauduttuaan, ja heillä saattaa olla lisäksi vankilassa hankittu rikollisyhteyksien verkosto. Suomalaiset viranomaiset ovat hyvin tietoisia näistä riskeistä, ja on todennäköistä, että ekstremistivankien hallintaan panostetaan entistä enemmän lähitulevaisuudessa.

90 Juha Eriksson & Jouni Holappa, "Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen projekti väkivaltaisen ekstremismin ja radikalisoitumisen tunnistamiseksi," Väiliraportin julkinen versio, Rikosseuraamuslaitos, elokuu, 2017.

91 Ibid.

92 Christian Jokinen, "'Terrorist intent': How Finland's Justice System Struggles to Tackle Terrorism Offenders", *Jamestown Foundation Terrorism Monitor*, Vol 16, Issue 14, 2018.

6 Suositukset

Tässä raportissa on tutkittu rikollisuuden ja terrorismin mahdollisia yhteyksiä Suomessa ja Baltian maissa. Rikollisuuden ja terrorismin yhteyden laajuus vaihtelee maittain. Baltian maissa ei ole juuri lainkaan terrorismia, joten rikollisuuden ja terrorismin välistä yhteyttä ei tällä hetkellä ole. Suomessa tilanne on monimutkaisempi, koska maassa on pieni mutta suhteellisen aktiivinen jihadistisympäristö, joka on tuottanut ongelmia, jotka ovat samankaltaisia kuin muissa Euroopan maissa. Uskomme, että valtion ja muiden toimijoiden on syytä olla varuillaan ja seurata tilanteen kehittymistä, jotta tällaiset yhteydet pysyvät rajallisina.

Suosittelimme seuraavia toimenpiteitä ja/tai hyviä käytäntöjä:

1. Tehokas seuranta

Suosittelimme, että viranomaiset jatkavat järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin tilastojen seuraamista säännöllisesti ja valvovat niitä näiden kahden ilmiön kehittyvien yhteyksien varalta. Jotkin alueet, kuten huumeiden ja terrorismin välinen yhteys, voivat edellyttää lisätutkimusta.

2. Radikalisoitumisen uudelleenarviointi

Koska terrorismi- ja ekstremistisympäristöt ovat yhdistyneet osittain, radikalisoitumisen perusolettamuksia on harkittava uudelleen. Rikollistaustaisten jihadistien käyttäytyminen on usein ristiriidassa sen olettamuksen kanssa, että ekstremismi korreloi uskonnollisen käyttäytymisen kanssa. Suosittelemme, että viranomaiset päivittävät tarvittaessa tarkistusluettelonsa, mittarinsa ja koulutusmateriaalinsa muuttuvien mallien ja profiilien perusteella.

3. Turvallisemmat vankilat

Suomen viranomaiset ovat tunnistaneet vankiloiden merkityksen potentiaalisina rikollisuuden ja terrorismin yhteyksien muodostajana. Kannustamme viranomaisia järjestelmällisiin toimiin, jotta vankilat voitaisiin turvata paremmin rikollisuudelta, terrorismilta ja niiden välisiltä yhteyksiltä. Lisäksi on tärkeää mitata ja arvioida näiden muutosten vaikutuksia järjestelmällisesti ja harkita vankilasta vapautumisen jälkeisiä toimia, kuten uudelleenintegraatiota ja seurantaa.

4. Kaikkien terrorismin rahoitusvirtojen torjuminen

Terroristien rahoituksen torjunnassa on keskitytty liiallisesti kansainväliseen rahoitusjärjestelmään, ja lopputulokset ovat olleet heikkoja. Koska Suomi on sitoutunut torjumaan terrorismin rahoitusta maailmanlaajuisesti, suosittelemme, että viranomaiset laajentavat terrorismin rahoituksen torjumista pikkurikoksiin, kuten huumekauppaan, varkauksiin, ryöstöihin ja tavaroiden kauppaan.

5. Tietojen jakaminen

Koska terrorismin ja ”tavallisen” rikollisuuden rajat välillä ovat entistä epäselvempiä, asiaankuuluvien virastojen on jaettava asiaankuuluva tieto tehokkaammin osastojen ja eri alojen välillä sekä muodostettava uusi ”koalitio” sellaisten henkilöiden ja instituutioiden välillä, jotka eivät ehkä ole tottuneet työskentelemään toistensa kanssa.

Suosittelimme, että valtiot jatkavat nykyisten tietojen vaihtokanavien ja -järjestelmien arviointia, harkitsevat uusien kumppanuuksien muodostamista (muun muassa paikallisviranomaisten, kansalaisyhteiskunnan ja yksityisen sektorin kanssa) ja tekevät tarvittavat muutokset, jotka heijastavat uhan uutta – ja moniulotteista – luonnetta.

Crime Terror Nexus

RIKOLLISUUDEN JA TERRORISMIN VÄLINEN YHTEYS

Rikollisuuden ja terrorismin välinen yhteys on projekti, jossa pyritään tutkimaan näitä yhteyksiä ja tunnistamaan parempia tapoja torjua ne.

Arvioimme rikollisuuden ja terrorismin välisiä yhteyksiä Euroopan unionissa 18 kuukauden ajan. Havaintomme jaetaan raporttien, tapahtumien ja työpajojen kautta.

Teemme yhteistyötä viranomaisten ja paikallisten sidosryhmien kanssa tavoitteenamme luoda uusia ja innovatiivisia lähestymistapoja rikollisuuden torjumiseksi ja maiden turvallisuuden parantamiseksi.

Rikollisuuden ja terrorismin välinen yhteys on Panta Rhei Research Ltd:n projekti. Sen rahoituksesta vastaa PMI IMPACT, joka on Philip Morris International -yhtiön maailmanlaajuinen apurahahanke, jolla tuetaan laittoman kaupan vastaisia projekteja.

Panta Rhei Research Ltd. toteuttaa projektin täysin riippumattomasti, ja sillä on toimituksellinen vastuu kaikista tässä ilmaistuista näkemyksistä ja mielipiteistä.

Lisätietoja on osoitteessa www.crimeterrornexus.com.

YHTEYSTIEDOT

Kysymyksiä ja pyyntöjä raporttien toimittamisesta voi lähettää Katie Rothmanille sähköpostiosoitteeseen katie@crimeterrornexus.com

Rekisteröity osoite: Panta Rhei Research Ltd.,
37a Great Percy Street, London WC1X 9RD, United Kingdom

© Panta Rhei Research Ltd. 2018

www.crimeterrornexus.com